

بررسی تاثیر تجربه معامله بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله با نقش میانجی خود اندیشی و تعدیل گری
روابط معتبر با مشاور، روابط معتبر با همسالان و میل به یادگیری
(مورد مطالعه: مشتریان بورس اوراق بهادار تهران)

دکتر مهدی یداللهی^۱، صدف سلوکیان^۲

^۱استاد راهنما، گروه مدیریت، دانشگاه پیام نور، دماوند، ایران

^۲دانشجوی کارشناسی ارشد، مدیریت کسب و کار گرایش مالی، دانشگاه پیام نور، دماوند، ایران

Investigating the Impact of Trading Experience on Behavioral Biaries When Trading with Self -
Mediating and Mining Credit Relationships with Counselor, Valid Relationships, and Learning
Learning (Case Study: Tehran Stock Exchange Customers)

Dr. Mehdi Yadollahi¹, sadaf solokian²

^۱Supervisor, Management Department, Payam Noor University, Damavand, Iran

^۲Master's Degree, Financial Business Management, Payam Noor University, Damavand, Iran

چکیده

این تحقیق بررسی تاثیر تجربه معامله بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله با نقش میانجی خود اندیشی و تعدیل گری روابط معتبر با مشاور، روابط معتبر با همسالان و میل به یادگیری باشد. در پژوهش حاضر به منظور تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه، متناسب با نیاز آماری از نرم افزار آماری SPSS.V24 و از نرم افزار معادلات ساختاری SmartPLS.V3 در قالب دو بخش آمار توصیفی و استنباطی بصورت رگرسیون خطی و چندگانه استفاده گردیده است. جامعه آماری این پژوهش مشتریان بورس اوراق بهادار در شهر تهران می باشند که غیر قابل شمارش است. جهت محاسبه حجم نمونه مورد نیاز برای پژوهش با استفاده از فرمول کوکران برای جوامع نامحدود در سطح اطمینان ۵ درصد برابر با ۳۸۴ نفر بدست آمده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که متغیرهای تجربه معامله بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله با میانجی گری خود اندیشی تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری روابط معتبر با مشاور تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری روابط معتبر با همسالان تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری میل به یادگیری تجربه معامله بر خود اندیشی بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله روابط معتبر با همسالان بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله تاثیر معنادار دارد. بر این اساس خود اندیشی بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله بیشترین تاثیر و تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری میل به یادگیری کمترین تاثیر را دارند.

واژه های کلیدی: تجربه معامله - خوداندیشی - روابط معتبر با مشاور - روابط معتبر با همسالان - تمایل به یادگیری - سوگیری های رفتاری هنگام معامله

Abstract:

This study examines the impact of trading experience on behavioral bias when trading with the mediating role of self - thought and modifying valid relationships with consultant, authentic relationships with peers, and a desire to learn. In the present study, the questionnaire was used to accommodate the data from the questionnaire, tailored to the statistical requirement of SPSS.V24 statistical software and the SmartPls.v3 structural equation software used in the form of a linear and multiple regression sections. The statistical population of this study is the customers of the stock exchange in Tehran which is non -count. To calculate the sample size required for research using Cochran formula for unlimited communities at a reliability level of 5 %, 384 people were obtained. The results show that the variables of transaction experience on behavioral bias when trading with the mediation of self -thinking experience of self -thinking by modifying valid relationships with the Trading Experience Consultant by adjusting valid relationships with peers of transaction transaction with self -reflection The desire to learn the experience of transaction has a significant impact on behavioral bias when trading valid relationships with peers on behavioral bias during transaction. Adjustment has a desire to learn less.

Keywords:

Systematic Trading Experience- Self-Reflection- Valid Relationships with Consultant- Valid Relationships with Peer- tendency to learn- Behavioral bias during trading

مقدمه

بازار سرمایه باید سرمایه‌گذاران را برای شناسایی پایداری تلاش‌های توسعه شرکت‌ها و تخصیص کارآمد وجوه تسهیل کند تا شرکت‌ها بتوانند سرمایه خود را با هزینه کمتر افزایش دهند. برای انجام این کار، بازارها باید از نظر تخصیص کارآمد باشند. بر این اساس، قدرت تحلیل پیچیدگی توسط سرمایه‌گذاری نقش حیاتی در عملکرد کارآمد بازارهای سرمایه به منظور جذب سرمایه برای توسعه پایدار ایفا می‌کند (پورواتورو^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). با این حال، چارلز^۲ (۲۰۲۱) تأکید می‌کند که این نقش در حال حاضر به دلیل ناکارآمدی بازارهای سرمایه مختل شده است، که از منظر توسعه پایدار منعکس‌کننده ناتوانی بازارها در تشخیص و پاداش دادن به رفتارهای حق پایداری شرکت‌ها می‌باشد که به طور کامل و بلافاصله در قیمت سهام آن‌ها گنجانده نشده است. چارلز همچنین تأکید می‌کند که شکست قدرت پیش‌بینی سرمایه‌گذاران یکی از عوامل مهم در بازار بورس است. لذا با توجه به مسائل بیان شده به بررسی تجربه معامله و عوامل موثر بر آن می‌پردازیم.

ادبیات مالی رفتاری نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران فردی به دلیل توجه، حافظه، زمان، آموزش و توانایی‌های پردازش محدود، پیچیده‌تر از سرمایه‌گذاران نهادی هستند. ادبیات نشان می‌دهد که چنین کاوشی از ناسازگاری نشان دهنده غیرمنطقی بودن سرمایه‌گذاران است که به عنوان سوگیری‌های رفتاری یا اشتباه در تصمیم‌گیری آن‌ها می‌باشد. این سوگیری‌های رفتاری می‌تواند منجر به انحراف قیمت اوراق بهادار از ارزش اصلی آن‌ها و منجر به ناکارآمدی در بازارهای مالی شود (سنگ و آهن، ۲۰۱۹). یکی از سوگیری‌های رفتاری که به طور گسترده در ادبیات مورد بحث قرار گرفته است، رفتار گله وار است (جامی پور و منصوری، ۱۳۹۷). اثربخشی در رفتار یادگیری سرمایه‌گذار دو دلیل احتمالی است که در ادبیات برای کاهش رفتار گله پیشنهاد شده است. در حضور شرایط نامشخص بازار، سوگیری گله در میان سرمایه‌گذاران از طریق تأثیر روابط با همسالان خود اغراق‌آمیز می‌شود. برعکس، همچنین مشهود است که آن‌ها سوگیری دارند با تأمل در تجربیات گذشته خود، غیرمنطقی بودن گله داری را بیاموزند. از این رو، هنگام معامله سهام از چنین رفتار غیرمنطقی اجتناب می‌کنند (کلودیوس و بتز^۴، ۲۰۲۰). نیز دریافتند که این تجربه اعتماد بیش از حد و تأثیر سوگیری را تشدید می‌کند که منجر به عملکرد سرمایه‌گذاری می‌شود. از سوی دیگر، وقتی صحبت از یادگیری اجتماعی می‌شود، ادبیات رفتار گله وار نشان می‌دهد که تقلید از رفتارهای دیگران غیرمنطقی است که اگر در سطح بازار به یک روند تبدیل شود، اثرات نامطلوبی مانند افزایش نوسانات، ایجاد حدس و گمان دارد (مخبر و بیگ زاده، ۱۳۹۶). لذا با توجه به مسائل بیان شده به بررسی تجربه معامله بر سوگیری‌های رفتاری هنگام معامله می‌پردازیم.

مطالعه یادگیری سرمایه‌گذار عمدتاً شامل: یادگیری فردی و یادگیری اجتماعی می‌باشد، اولی نشان دهنده تلاش سرمایه‌گذار برای یادگیری به تنهایی است، در حالی که در دومی، یادگیری با تقلید از رفتارهای دیگران اتفاق می‌افتد (فارن و گائو^۵، ۲۰۲۱). زهرا و بانسال^۶ (۲۰۱۸) دریافتند که سرمایه‌گذاران ثروتمند در یادگیری فردی مشارکت می‌کنند، در حالی که سایر سرمایه‌گذاران با تقلید از سرمایه‌گذاران ثروتمند، یادگیری اجتماعی را دنبال می‌کنند. مطالعه چن و سو^۷ (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که تلاش‌های یادگیری اجتماعی در بین سرمایه‌گذاران فردی در نتیجه یک محیط اطلاعاتی نامشخص و یا هزینه بالای یادگیری فردی گسترده است. یادگیری فردی در یک سرمایه‌گذار زمانی رخ می‌دهد که او به صورت شناختی تجارب معاملاتی گذشته را ارزیابی می‌کند. بر این اساس، این ارزیابی شناختی از تجربیات، که به عنوان «خوداندیشی» شناخته می‌شود، مکانیسم شکل فردی یادگیری است که به نوبه خود، سوگیری گله را کاهش می‌دهد (خبازی و مومنی^۸، ۲۰۱۸). لذا با توجه به مسائل بیان شده به بررسی نقش تعدیلی میل به یادگیری بر سوگیری‌های رفتاری هنگام معامله می‌پردازیم.

روابط معتبر سرمایه‌گذار با مشاور سرمایه‌گذاری و همسالان، فرآیند یادگیری فردی را تقویت می‌کند. این روابط اجتماعی به سرمایه‌گذاران اجازه می‌دهد تا اطلاعات مرتبط و دانش عملی را برای یادگیری اشتباهات خود به دست آورند. این روابط به ویژه، با روابط معتبرتر و با روابط اعتماد بالاتر، نسبت به اطلاعات و دانش به دست آمده اعتماد بیشتری احساس می‌کنند. بنابراین، تأثیر در چنین

1 Purwantoro et al

2 Charles

3 Song & Ahn

4 Cludius & Betz

5 Farn & Gao

6 Zahera & Bansal

7 Chen & Su

8 Khabazi & Momeni

روابطی در فرآیند یادگیری فردی آن‌ها بیشتر است (نولز، ۹، ۲۰۲۱). سوگیری سرمایه گذار به یادگیری، فرآیند یادگیری فردی را افزایش می دهد. میل به یادگیری جنبه های عاطفی مانند علاقه، توجه، عاطفه و ناامیدی را منعکس می کند که بر عملکرد شناختی مغز در حین یادگیری تأثیر می گذارد (جوئل ۱۰ و همکاران، ۲۰۱۷). لذا با توجه به مسائل بیان شده به بررسی نقش تعدیلی روابط معتبر با مشاور و روابط معتبر با همسالان بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله می پردازیم

همانطور که کرانه^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۹) در مدل رفتار یادگیری سرمایه گذار استدلال می کنند، توانایی سرمایه گذار برای اندیشه خود نتیجه «شد شناختی بالغ» اوست. بنابراین، این عوامل اجتماعی - رفتار گله وار بر روند اندیشه آن‌ها تأثیر می گذارد، سرمایه گذاران مسن تر نسبت به سرمایه گذاران جوان تر احتمال بیشتری دارند که تجربه معاملاتی و تفکر بیشتری داشته باشند. علاوه بر این، مردان ممکن است بیشتر از زنان به معاملات سهام علاقه داشته باشند، به این معنی که آن‌ها تجربه بیشتری کسب می کنند و در نتیجه خوداندیشی بیشتری از خود نشان می دهند (شریمپتون^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۷). به طور مشابه، سطح تحصیلات رابطه مثبتی با تجربه و خوداندیشی دارد. از این رو، گنجاندن این روابط برای اجتناب از توضیحات جایگزین و نشان دادن رابطه منحصر به فرد بین تجربه معاملاتی و خوداندیشی مهم است. با این حال، بررسی رابطه بین این متغیرهای اجتماعی - رفتار گله وار و تجربه معامله و ساختارهای خود اندیشی نشان می دهد که این متغیرها بسیار در جلوگیری از سوگیری رفتاری موثر هستند تا در تحلیل مباحث باعث کنترل رفتار افراد شوند (دنیس^{۱۳}، ۲۰۱۸). لذا با توجه به مسائل بیان شده به بررسی نقش میانجی خود اندیشی بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله می پردازیم. با توجه به مطالب بیان شده سوال اصلی این پژوهش به اینصورت مطرح می شود: بررسی تأثیر تجربه معامله بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله با نقش میانجی خود اندیشی و تعدیل گری روابط معتبر با مشاور، روابط معتبر با همسالان و میل به یادگیری در مشتریان بورس اوراق بهادار تهران چه تأثیری دارد؟

بیان مسئله و پیشینه تحقیق

سوالی که در بازار سرمایه به وجود آمده و این مطالعه نیز بر پایه آن شکل یافته است، رفتارهای احساسی سرمایه گذاران در هنگام معامله است. بعضی از مالکان به ویژه مالکانی با حضور مستمر و نگرشی انحصاری، در بازار هیجاناتی به وجود می آورند و با تحریک احساسات دیگران، آن‌ها را بسوی رفتار توده وار هدایت می کنند. همیشه کارشناسان بازار سرمایه در خصوص حضور احساسی سرمایه گذاران، پیشنهادهایی داشتند و از سرمایه گذاران درخواست کردند؛ بدون معلومات مکفی وارد بازار نشوند، از خرید و فروش هیجانی در بازار دوری کنند، به شایعات و اخبار غیررسمی در مورد واحدهای تجاری توجه نکنند، از سفته بازی در بازار سهام دوری کرده و برنامه ریزی خود را بر اساس نظرگاه میان مدت و بلندمدت قرار دهند. چنین مواردی اثرهایی از تصمیم گیری احساسی سرمایه گذاران در بازار سرمایه هست (بی، ۱۴ و همکاران، ۲۰۱۹). البته از طرفی، بروز رفتارهای احساسی از طرف سرمایه - گذاران بورسی متأثر از عوامل دیگری مانند مسائل سیاسی و اقتصادی (تشدید اعمال تحریم های بازارهای موازی و غیره) می باشد. مخصوصاً طی سال های اخیر این موارد پررنگ تر از قبل جلوه پیدا کرده و بدین جهت رفتار احساسی سرمایه گذاران در دوره پژوهش در مقایسه با سایر دوره های زمانی، حادثر بنظر می رسد که بر اهمیت و ضرورت پژوهش می افزاید (گیدس^{۱۵}، ۲۰۱۹).

برای آنکه تحلیل گران بتوانند تحلیل درستی از رفتار معاملات افراد ارائه کنند، باید همه عوامل اثرگذار بر قصد و تصمیم افراد در مورد معاملات سهام را بشناسند (پارهی و پال^{۱۶}، ۲۰۲۱). تأثیر جمعیت شناختی بر الگوهای رفتاری معاملات سهام در بورس به تحلیل گران کمک می کند برای جذب سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار اقدامات صحیح تری انجام داده و علاوه بر توجه به سایر متغیرهای مالی و اقتصادی به عوامل جمعیت شناختی بر رفتار معامله گران به عنوان متغیرهای مهم و اثرگذار بر تصمیمات افراد در خصوص خرید و فروش سهام بیش از پیش توجه کنند، همچنین برنامه ریزان مالی می توانند از یافته های این تحقیق استفاده کنند چرا که می تواند به آن‌ها در تدوین راهکارها و تجهیز و تخصیص منابع مالی کمک شایانی بنماید (فرهمند و همکاران، ۱۴۰۰).

تجربه معاملات سال های گذشته به خوبی نشان داد که رفتارهای دسته جمعی که توسط افراد انجام می شود اغلب بدون تفکر و

9 Nevels

10 Joel et al

11 Crane et al

12 Shrimpton et al

13 Dennis

14 Bui et al

15 Guides

16 Parhi & Pal

خود اندیشی انجام می‌شود، لذا بسیاری از سودجویان نیز از این موضوع سواستفاده کرده و به اصلاح با عنوان نهنگ بازار ضرر بسیاری به سهامداران وارد می‌کنند. لذا لازم است عواملی که این نوع سوءگیری را تعدیل می‌کنند بر خوداندیشی افراد در معاملات بررسی شوند. لبق مطالعه شانتا (۲۰۱۹) سه عامل روابط با همسالان، روابط معتبر با مشاوران و میل به یادگیری می‌تواند این سوگیری هارا تعدیل کن.

یادگیری، تقویت دانایی به کمک تجربه است که از پیگیری امور به دست می‌آید و فرد یادگیرنده این توانایی را می‌یابد که هنگام برخورد با موقعیتهای مختلف، رفتاری اثربخش داشته باشد. شواهد و نتایج بررسی محققان عرصه‌ی مالی رفتاری نشان می‌دهد که مشاوران و کارگزاران مالی در بازار سرمایه بازیگران مهم و تأثیرگذار این حوزه هستند و نقشی بی‌بدیل در کسب ارزش توسط سرمایه‌گذاران ایفا می‌کنند. قدر مسلم انتظار به‌جا این است که با کسب مشاوره از یک متخصص در حوزه‌ی سرمایه‌گذاری، ارزش و منافع حاصله برای سرمایه‌گذار بیشتر و راضی‌کننده تر باشد. در مباحث سرمایه‌گذاری، نوع تصمیمگیری سرمایه‌گذاران عوامل مؤثر بر تصمیمگیری آن‌ها بسیار حائز اهمیت است. توجه روزافزون به نقش نگرش‌ها فاکتورهای درونی افراد روانشناسی بازار در بررسی‌های مالی باعث شده است که تمرکز بسیاری از مباحث مالی در دهه اخیر از تحلیل‌های آماری اقتصادسنجی بر روی قیمت‌ها سودها به سمت روانشناسی انسانی حذف چارچوب‌های نقلی منطقی صرف تغییر نموده با استفاده از مفروضات واقعی تر به تبیین توضیح رفتار بازارهای مالی پرداخته شود. لذا ضروری است تأثیر این عوامل در بازار بورس داخلی نیز بررسی گردند.

سوگیری های رفتاری و تصمیمات سرمایه‌گذاری

به طور کلی مدل‌های، رفتاری مدل‌هایی هستند که در آن‌ها فرض عقلانیت کامل سرمایه‌گذاران کنار گذاشته شود. بعد از به چالش کشیده شدن نظریه‌های، عقلایی دانش مالی رفتاری برای توضیح برخی از رفتارهای سرمایه‌گذاران ایجاد شد و علاوه بر توجیه منطقی حوادث و رفتارها با کمک گرفتن از علوم رفتاری در صدد تشریح رفتار تصمیم‌گیرندگان و نحوه تشکیل پرتفوی و چگونگی معاملات سرمایه‌گذاران در طول زمان برآمد اقتصاددانان رفتاری برای اطلاع از رفتارهای غیر عقلایی سرمایه‌گذاران به نتایج تحقیقات آزمایشی روانشناسان شناختی رجوع می‌کنند که در آن‌ها انواع سوگیری‌های تورش‌های رفتاری به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند (علینقی لنگری و همکاران، ۱۴۰۱).

منظور از سوگیری انحراف از تصمیم‌گیری‌های درست و بهینه است که به عنوان اشتباهات سیستماتیک در قضاوت تعریف می‌شوند محققین فهرست بلندی از انواع سوگیری‌های رفتاری را شناسایی و ارائه کرده‌اند. مطالعات اخیر بیش از پنجاه نوع سوگیری‌های رفتاری شناخته شده در مورد رفتار سرمایه‌گذاران را معرفی کرده و این در حالی است که بسیاری از تمایلات رفتاری هنوز به روشنی مورد شناسایی قرار نگرفته است تاکنون تئوری منسجمی در مورد چرایی سوگیری‌های رفتاری ارائه نشده است، اما به‌جای یک تئوری جهان شمول تحقیقات مالی رفتاری به مجموعه وسیعی از شواهد تکیه می‌کند که برهینه نبودن تصمیمات افراد در شرایط مختلف تصمیم‌گیری‌های اقتصادی صحنه می‌گذارد (کتاب بدری در ادامه تعدادی از تورش‌های رفتاری که در تصمیم‌گیری‌های مالی مهم هستند و در این پژوهش به آن‌ها اشاره شده است به تفصیل بیان می‌شوند (ژنگ^{۱۷} و همکاران، ۲۰۲۱).

میل به یادگیری

مطالعه یادگیری سرمایه‌گذاران عمدتاً در محیط‌های بازار مصنوعی با استفاده از مدل‌های مالی مبتنی بر عامل انجام شده است، که دو رویکرد یادگیری را که سرمایه‌گذار درگیر آن می‌کند، فرض می‌کند: یادگیری فردی و یادگیری اجتماعی. اولی نشان دهنده تلاش سرمایه‌گذار برای یادگیری توسط خودش است، در حالی که در مورد دوم، یادگیری با تقلید از رفتارهای دیگران اتفاق می‌افتد. یاماموتو^{۱۸} (۲۰۰۵) دریافت که سرمایه‌گذاران ثروتمند درگیر یادگیری فردی هستند در حالی که سایر سرمایه‌گذاران از یادگیری اجتماعی با تقلید از اقدامات سرمایه‌گذاران ثروتمند پیروی می‌کنند. بوسان^{۱۹} و همکاران (۲۰۱۵) نشان می‌دهند که تلاش‌های یادگیری اجتماعی در بین سرمایه‌گذاران فردی به عنوان پیامد یک محیط اطلاعاتی نامشخص و یا هزینه بالای یادگیری فردی گسترده است. بوسان و همکاران (۲۰۱۵)، با بررسی روش‌های مختلف یادگیری اجتماعی، دریافتند که بازدهی مغرضانه و تقلید از ثروتمندترین نتایج بهتری نسبت به یادگیری فردی دارد.

هنگام مدل‌سازی شکل فردی یادگیری، مدل‌های مبتنی بر عامل معمولاً یادگیری تقویتی را در نظر می‌گیرند زیرا سوگیری‌های

¹⁷ Zeng

¹⁸ Yamamoto

¹⁹ Bossan

اکتشافی سرمایه‌گذاران منجر به رفتارهای آزمون و خطا برای انطباق با شرایط بازار پویا می‌شود. با این حال، پاستوره^{۲۰} و همکاران (۲۰۱۵) دریافتند که تنها زیرمجموعه‌ای از بازیکنان در نمونه مطالعه آن‌ها از یادگیری تقویتی پیروی می‌کنند، که برای تأیید یادگیری تقویتی به عنوان جزئی از تصمیمات تجاری سرمایه‌گذاران کافی نیست. علاوه بر این، اگر فرض یادگیری تقویت‌دراست باشد، تجربه معاملات سهام بالاتر منجر به استراتژی‌های سرمایه‌گذاری بهتر می‌شود. با این حال، مطالعات قبلی شواهد ترکیبی مربوط به این پیش‌بینی را ارائه می‌دهند، زیرا، علی‌رغم شواهدی که از این یادگیری تقویتی (ایتزویتز^{۲۱} و ایتزویتز، ۲۰۱۷) حمایت می‌کنند، برخی از مطالعات برخی شواهد متناقض را به شرح زیر نشان می‌دهند. شوالیه و الیسون^{۲۲} (۱۹۹۹) رابطه منفی بین تجربه سرمایه‌گذاری و عملکرد پیدا کردند. علاوه بر این، آگاروال^{۲۳} و همکاران (۲۰۰۷) نشان می‌دهد که رابطه بین تجربه سرمایه‌گذاری و عملکرد، شکل U معکوس دارد، که نشان‌دهنده این واقعیت است که عملکرد سرمایه‌گذاری زمانی که تجربه فراتر از یک سطح خاص افزایش می‌یابد، کاهش می‌یابد. چانگ^{۲۴} (۲۰۱۷) همچنین دریافتند که این تجربه اعتماد بیش از حد و اثر تمایل را تشدید می‌کند که منجر به عملکرد سرمایه‌گذاری پایین‌تر می‌شود. از سوی دیگر، هنگامی که به یادگیری اجتماعی مربوط می‌شود، ادبیات گله نشان می‌دهد که تقلید از رفتارهای دیگران یک امر غیرمنطقی است که در صورت تبدیل شدن به یک روند در سطح بازار، اثرات نامطلوبی مانند افزایش نوسانات، سوداگرانه برای بازار مالی ایجاد می‌کند. علاوه بر این، تعداد زیادی از چنین پارامترهایی مشکلاتی را در مدل‌سازی فرآیندهای یادگیری ایجاد می‌کنند که بر معقول بودن شواهد تولید شده توسط این مدل‌ها تأثیر می‌گذارد (وانگ^{۲۵} و همکاران، ۲۰۱۸). از این رو، با توجه به این یافته‌ها، به نظر نمی‌رسد مطالعات مبتنی بر عامل موجود، نمایش منصفانه رفتار یادگیری سرمایه‌گذار در بازار سهام واقعی را ارائه دهد.

خود اندیشی

خود اندیشی، شناسایی و انتخاب گزینه‌های جایگزین، بر اساس ارزش‌ها و ترجیحات فرد تصمیم‌گیرنده است؛ خود اندیشی دلالت بر این دارد که گزینه‌های جایگزین دیگری نیز باید در نظر گرفته شوند و در چنین حالتی می‌خواهیم تا حد امکان بسیاری از این گزینه‌ها را شناسایی کنیم و موردی را انتخاب کنیم که ۲ ویژگی را شامل شود: ۱) بیشترین احتمال موفقیت یا اثربخشی را داشته باشد؛ ۲) به بهترین وجه با اهداف، خواسته‌ها، سبک زندگی و ارزش‌ها متناسب باشد. ایده مهم در اینجا وجود دارند؛ اول اینکه در بین گزینه‌های دیگر باید گزینه‌هایی واقعی برای انتخاب وجود داشته باشند (علی‌داداشی و همکاران، ۱۴۰۰).

توجه داشته باشید که مواردی مانند «این کار را انجام بده» یا «این کار را نکن»، به‌عنوان مجموعه‌ای از گزینه‌های واجد شرایط نیستند؛ دوم اینکه درباره هر موضوعی باید با توجه به برخی از معیارهای دآوری تصمیم گرفته شود. به‌طور معمول این استاندارد، در قالب معیارهایی بیان می‌شود که بیان‌گر مقادیر و ترجیحات فرد تصمیم‌گیرنده است. اغلب این ارزش‌ها و ترجیحات، تحت تأثیر قوانین شرکت‌ها یا فرهنگ‌های سازمانی، قوانین، شیوه‌های معمول و موارد دیگر قرار دارند. در پاسخ به سوال تصمیم‌گیری چیست باید بگوییم که تصمیم‌گیری، فرایند کاهش عدم قطعیت و تردید در مورد گزینه‌های دیگر است تا فرد تصمیم‌گیرنده بتواند از بین آن‌ها گزینه مناسب را انتخاب کند؛ این تعریف، بر عملکرد جمع‌آوری اطلاعات برای تصمیم‌گیری تأکید دارد. در اینجا باید توجه داشت که در مورد گزینه‌ها، از عدم قطعیت به‌جای از بین بردن کامل آن‌ها استفاده می‌شود (دمنیتز^{۲۶} و همکاران، ۲۰۲۱).

در موارد بسیار کمی، با اطمینان کامل تصمیماتی گرفته می‌شوند، زیرا به‌طور کامل آگاهی‌داشتن از همه گزینه‌ها، به‌ندرت امکان‌پذیر است؛ بنابراین در هر تصمیمی به‌اندازه مشخصی عدم قطعیت وجود دارد. در صورت وجود بی‌اعتمادی، تصمیم قطعی را به‌سرعت اتخاذ نمی‌کنید، بلکه الگوریتمی از مراحل یا دستورالعمل‌هایی را دنبال می‌کنید تا نتیجه‌ای حاصل شود. تصور غلط رایج در مورد تصمیم‌گیری این است که تصمیماتی که گرفته می‌شوند، از یکدیگر جدا هستند؛ اطلاعات را جمع و گزینه‌های دیگری را کشف می‌کنید، سپس بدون توجه به اتفاقاتی که قبلاً رخ داده‌اند، گزینه‌ای را انتخاب می‌کنید. واقعیت این است که هر تصمیمی در چارچوب تصمیمات دیگری گرفته می‌شود. «جریان تصمیم‌گیری»، اصطلاح رایجی است که برای توضیح این مورد استفاده می‌شود. بسیاری از تصمیمات، پیرامون یک تصمیم معین گرفته می‌شوند (برخورداری و همکاران، ۱۴۰۱).

²⁰ Pastore

²¹ Iitzkowitz

²² Chevalier & Ellison

²³ Agarwal

²⁴ Chang

²⁵ Wang

²⁶ Demnitz

تجربه معامله

منظور از تجربه نامطلوب (مطلوب) معامله سهام، زیان (سود) حاصل از معامله سهام می باشد (مکسمونو^{۲۷}، ۲۰۲۰). تصمیمات معاملاتی سرمایه گذاران متأثر از تجربیات سرمایه گذاری پیشین آنها در سهام است. سرمایه گذاران اغلب اقدام به خرید مجدد سهامی می کنند که از آن سودی نصیبشان شده باشد. خرید سهامی که با زیان همراه باشد باعث ایجاد دید منفی در سرمایه گذار می گردد. این حس منفی پیامد احساس پشیمانی از خرید سهام در گذشته و متعاقب آن اندوه از زیان مالی در فروش سهام در آینده است. فروش چنین سهامی آن زیان تحقق نیافته را تبدیل به زیان تحقق یافته می نماید (هوانگ^{۲۸}، ۲۰۱۹). ترس و واهمه از تجربه دوباره این وضعیت، سهامداران فردی زیان گریز را بر آن می دارد تا با یادگیری تقویتی بی تکلف از خرید دوباره این سهام در آینده جلوگیری نمایند (لیو^{۲۹} و همکاران، ۲۰۲۰).

روابط معتبر مشاور

همه افراد نمی توانند در بازار بورس موفق عمل کنند؛ حالا یا به این دلیل که شرایط و زمان کافی برای یادگیری این بازار را ندارند یا از تجربه کافی برای مدیریت سبد سهامشان برخوردار نیستند در این شرایط شرکت‌هایی از سمت سازمان بورس، مجوز فعالیت مشاوره‌ای گرفته‌اند این افراد می‌توانند با مراجعه به چنین شرکت‌هایی از آن‌ها برای خرید و فروش خود در بازار بورس مشاوره سرمایه‌گذاری بگیرند این شرکت‌ها که بانام شرکت‌های مشاور سرمایه‌گذاری شناخته می‌شوند معمولاً تحلیلگران و مشاوران متعددی دارند که بر اساس تحلیل و بررسی آن‌ها پیشنهادها و سیگنال‌های خرید و فروش را به مشتریان خود پیشنهاد می‌دهند شرکت‌های مشاور سرمایه‌گذاری و حتی شرکت‌های سبد گردانی اجازه تضمین سود ندارند و مشتری باید با علم به عملکرد آن‌ها به این شرکت‌ها تکیه کند البته و خوشبختانه برای تبدیل شدن به یک شرکت مشاوره سرمایه‌گذاری یا سبد گردان مراحل مختلف و ضوابط سختگیران‌ای از سمت سازمان بورس لحاظ شده است که باعث می‌گردد بیشتر مشاورها و شرکت‌های سبد گردان عملکرد نسبتاً خوبی داشته باشند (صالحان و همکاران، ۱۳۹۷).

لوری^{۳۰} و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود با عنوان هوش مالی، توضیح می‌دهد که شش نوع شایستگی درستکاری، هدف خدمت به مشتری، توجه به پیروی از قانون، کیفیت ارائه‌ی خدمت، کار گروهی و اعتماد به نفس؛ می‌تواند بر عملکرد پرتفوی مشتریان تأثیر بگذارد. چهار شایستگی از این پنج شایستگی که بر عملکرد مشتری تأثیر داشته اند ربطی به شایستگی فنی مشاور نداشته است. شایستگی فنی به‌طور مشخص یک پیش نیاز پایه و مرجع برای یک مشاور محسوب می‌شود، اما شایستگی‌هایی که یک مشاور عادی را تبدیل به مشاور برتر می‌کند مبتنی بر احساس و اخلاق هستند. دو شایستگی نخست، یعنی درستکاری و هدف خدمت به مشتری که بیشترین تأثیر را بر عملکرد مشتری دارند، دست‌های از شایستگی‌های اخلاقی محسوب می‌شوند. چهارمین و پنجمین شایستگی بسیار مهم یعنی کیفیت کار گروهی و اعتماد به نفس، شایستگی‌های احساسی هستند.

درستی و صداقت. منظور از درستی و صداقت رفتاری این است که فرد اهل دوز و کلک و دروغ نباشد و منظور این است حرف و عمل مشاور با هم یکی باشد. مشاوران با صداقت «به هرچه که می‌گویند عمل می‌کنند». هدف خدمت به مشتری. این ویژگی شامل مجموعه‌ای از شایستگی‌های اخلاقی است که به اصول اخلاقی مسئولیت و همدردی مربوط می‌شود. منظور از هدف خدمت به مشتری این است که مشاور بر شناسایی و برآوردن نیازهای شما به عنوان یک مشتری متمرکز گردد. یک مشاور با هدف والا در خدمت به مشتری، زمانی را صرف کمک به شما می‌کند تا به مهمترین اهداف و ارزش‌های شخصیتان پی ببرد. بعد به شما کمک میکند تا طرحی مالی همسو با ارزشها و اهدافتان طراحی نماید (داکانتو و روسی^{۳۱}، ۲۰۲۱).

روابط معتبر همسالان

از آنجا که روابط با همسالان با مفهوم ارتباط رابطه تنگاتنگ دارد؛ ابتدا به تعریف ارتباط می پردازیم. واژه ارتباط معادل فارسی لغت communication انگلیسی است. از نظر دستوری، کلمه ارتباط مصدر عربی باب افتعال است و در فارسی به صورت مصدری و به معنای پیوند دادن، ربط دادن و به صورت اسم مصدر به معنای بستگی، پیوند پیوستگی و رابطه

²⁷ Mexmonov

²⁸ Huang

²⁹ Liu

³⁰ Lowry

³¹ D'Acunto & Rossi

به کار می‌رود (هرمانسون^{۳۳} و همکاران، ۲۰۲۲). ارتباط فرایندی است آگاهانه یا ناآگاهانه خواسته یا ناخواسته که از طریق آن احساسات و نظرات به شکل پیامهایی کلامی یا غیر کلامی بیان تولید، ارسال دریافت و ادراک میشوند (رولیسون^{۳۳} و همکاران، ۲۰۱۹) رابطه میان دو یا چند نفر در مورد انتقال اطلاعات ارتباط نامیده می‌شود. ارتباط ممکن است شفاهی و یا غیر شفاهی باشد مستقیم یا غیر مستقیم باشد و ممکن است از طریق کانالها و رسانه های مختلف صورت پذیرد (ارتباط هر عمل متقابلی است که شامل انتقال پیام باشد (داکانتو و روسی^{۳۴}، ۲۰۲۱) ارتباط عبارت است از فرایند انتقال و تبادل افکار، اندیشه ها احساسات و عقاید دو فرد یا بیشتر با استفاده از علایم و نمادهای مناسب به منظور تحت تأثیر قرار دادن کنترل و هدایت یکدیگر کوستا^{۳۵} و همکاران (۲۰۲۱) ارتباط به فرد کمک میکند متناسب با فرهنگ جامعه موقعیت خود را به صورت کلامی یا غیر کلامی بیان کند. بدین معنی که فرد بتواند، نظرات، عقاید خواستهها و نیازهای خود را ابراز کند و هنگام نیاز از دیگران درخواست کمک و راهنمایی نماید (کولومر^{۳۶} و همکاران، ۲۰۲۱).

بازار سرمایه

در بازار سرمایه اوراق بهادار با سررسید بیشتر از یک سال به فروش می‌رسد. با در نظر گرفتن این واقعیت که پس‌انداز و سرمایه‌گذاری برای رشد اقتصاد حیاتی هستند، بازار سرمایه پلی است که پس‌انداز واحدهای اقتصادی دارای مازاد را به واحدهای سرمایه‌گذاری که بدان نیازمندند انتقال می‌دهد. بنابراین بازار سرمایه، واحدهای پس‌اندازی و سرمایه‌گذاران را با یکدیگر ارتباط می‌دهد. از طرف دیگر سازوکارهای تعبیه شده در این بازار از طریق رشد حجم پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، رشد اقتصادی را تسریع می‌کند. استفاده از بازار سرمایه برای تأمین مالی مخارج دولت نیز از جمله قدیمی‌ترین و متداولترین شکل مبادلات مالی است (جعفری ندوشن و همکاران، ۱۴۰۰).

اتکای دولت‌ها به بازار سرمایه در اغلب اقتصادهای مدرن نه تنها از این جهت مهم است که دولت‌ها غالباً اوراق بدهی منتشر می‌کنند تا بخش عمده هزینه‌های خود را تأمین مالی نمایند، بلکه استقرار دولت غالباً حجم عظیمی از کل وجوه عرضه شده در بازار توسط وام‌دهندگان را جذب می‌کند.

جدول (۱) خلاصه نتایج پیشینه‌های تحقیق

نویسنده	سال	عنوان	نتایج
پیشینه داخلی			
زینی وند و همکاران	۱۴۰۰	سوگیری‌های رفتاری و تصمیمات سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی مبتنی بر اطلاعات تکنیکال در بورس اوراق بهادار تهران	نتایج نشان داد که تورش‌های رفتاری سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی اثرات متفاوتی بر تصمیمات سرمایه‌گذاری آن‌ها در سطوح مقاومت و حمایت داشته‌اند و همچنین تورش‌های رفتاری در بین سرمایه‌گذاران حقیقی، قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بیشتری از تصمیمات سرمایه‌گذاری آن‌ها داشته‌است. نتایج همچنین نشان داد که تورش‌های رفتاری کوتاه‌نگری، خوش‌بینی مفرط و تحلیل تک‌بعدی بین این دو گروه از سرمایه‌گذاران یکسان بوده‌است.
اصولیان	۱۴۰۰	تفکر شهودی، سوگیری‌های رفتاری و عملکرد سرمایه‌گذاران حرفه‌ای بورس اوراق بهادار تهران	نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که جنسیت، تأثیر منفی توانایی شناختی و تأثیر مثبت اعتماد به شهود بر سوگیری سفسطه ارتباط را تقویت می‌کند. اعتماد به شهود نسبت به توانایی‌های شناختی ارتباط بیشتری با سوگیری‌های رفتاری و عملکرد نشان می‌دهد و در مجموع، آموزنده‌تر است.
نظری و همکاران	۱۴۰۰	بررسی تأثیر سواد مالی بر سوگیری‌های رفتاری مدیران صندوق‌های سرمایه‌گذاری (مورد مطالعه صندوق‌های سرمایه‌گذاری فعال در بورس اوراق بهادار تهران)	نتایج نشان داد سواد مالی بر سوگیری خوشبینی، فرا اعتمادی، زیان‌گریزی و توهم کنترل مدیران صندوق‌های سرمایه‌گذاری فعال در بورس تأثیر مثبت و معناداری دارد و نتایج حاصل از رتبه‌بندی مولفه‌های سوگیری‌های رفتاری نشان داد سوءگیری خوش‌بینی در رتبه اول، سوءگیری توهم کنترل در رتبه دوم، سوءگیری فرا اعتمادی در رتبه سوم و سوءگیری زیان‌گریزی در رتبه چهارم قرار می‌گیرند.

³² Hermansson

³³ Rulison

³⁴ D'Acunto & Rossi

³⁵ Costa

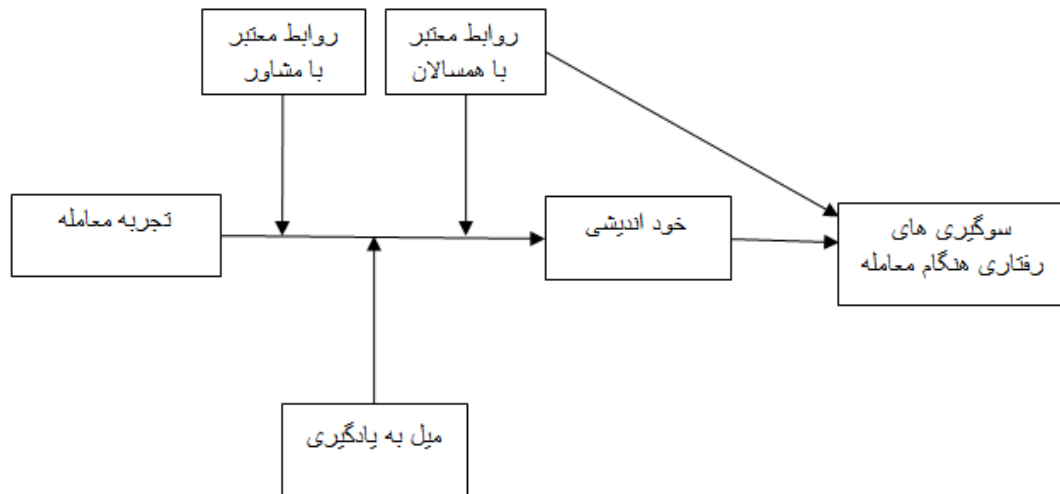
³⁶ Colomer

<p>نوروز آباد و همکاران</p>	<p>۱۳۹۴</p>	<p>هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر رفتار سرمایه‌گذاران در تمایل به سرمایه‌گذاری مجدد در بازار بورس اوراق بهادار تهران است</p>	<p>نتایج نشان می‌دهد که ابعاد رفتار سرمایه‌گذاران دارای تأثیر مستقیمی بر رضایت سرمایه‌گذاران بوده که نقدینگی سرمایه‌گذاری با ضریب اثر ۰/۷۹ و عدد معناداری ۷/۶۴ در رتبه اول تأثیر قرار گرفته است. قوانین و مقررات سرمایه‌گذاری با ضریب اثر ۰/۵۰ و عدد معناداری ۳/۳۶ در رتبه آخر قرار گرفته است. همچنین رضایت سرمایه‌گذاران بر تمایل به سرمایه‌گذاری مجدد دارای تأثیر مستقیم است.</p>
<p>پیشینه خارجی</p>			
<p>هرمانسون و همکاران</p>	<p>۲۰۲۲</p>	<p>رسانه پیام است: کانال های یادگیری، سواد مالی و مشارکت در بازار سهام</p>	<p>این مقاله به بررسی تأثیر کانال های یادگیری بر مشارکت در بازار سهام می پردازد. به طور خاص، ما اثرات مستقیم یادگیری در مورد مسائل مالی از شبکه خصوصی، مشاوران مالی و رسانه‌ها و همچنین اثرات تعدیل کننده سواد مالی بر رابطه بین یادگیری از این کانال‌ها و مشارکت در بازار سهام را بررسی می‌کنیم. با تجزیه و تحلیل داده‌های مقطعی منحصربه‌فرد که داده‌های نظرسنجی و داده‌های ثبت بانکی روی سرمایه‌گذاران خرد را ترکیب می‌کند، متوجه می‌شویم که رسانه تنها کانال یادگیری است که احتمال مالکیت سهام و سهم سبد سرمایه‌گذاری شده در سهام را افزایش می‌دهد. همچنین دریافتیم که سواد مالی اثر تعدیل کننده قابل توجهی دارد: تعاملات به اهمیت مشترک یادگیری از سواد رسانه‌ای و مالی برای مشارکت افراد در بازار سهام اشاره می‌کند.</p>
<p>کارتا و همکاران</p>	<p>۲۰۲۱</p>	<p>مجموعه ای از عوامل یادگیری عمیق Q برای پیش بینی بازار سهام</p>	<p>نتایج تجربی در معاملات روزانه نشان‌دهنده عملکرد بهتری نسبت به استراتژی خرید و نگهداری معمولی است که هنوز در تنظیمات ما به خوبی رفتار می‌کند. ما همچنین در مورد تجزیه و تحلیل کیفی و کمی این نتایج بحث می‌کنیم.</p>
<p>جیانگ</p>	<p>۲۰۲۱</p>	<p>کاربردهای یادگیری عمیق در پیش بینی بازار سهام: پیشرفت های اخیر</p>	<p>از این رو، انگیزه ما برای این نظرسنجی ارائه آخرین بررسی از کارهای اخیر در مورد مدل‌های یادگیری عمیق برای پیش‌بینی بازار سهام است. ما نه تنها منابع داده های مختلف، ساختارهای مختلف شبکه عصبی و معیارهای ارزیابی رایج را دسته بندی می‌کنیم، بلکه پیاده سازی و تکرارپذیری. هدف ما کمک به محققان علاقه مند برای همگام سازی با آخرین پیشرفت ها و همچنین کمک به آن‌ها برای بازتولید آسان مطالعات قبلی به عنوان خطوط پایه است. بر اساس خلاصه، ما همچنین برخی از جهت گیری های تحقیقاتی آینده را در این موضوع برجسته می‌کنیم.</p>
<p>کاوشالا و پانس</p>	<p>۲۰۲۰</p>	<p>اجتماعی-اقتصادی، پیچیدگی معاملاتی و خود بازتابی در مورد تمایل سرمایه گذاران: شواهدی از بورس اوراق بهادار کلمبو</p>	<p>نتایج مطالعه حاضر، سرمایه‌گذاران فردی را تسهیل می‌کند تا به سوگیری تمایل خود توسط عوامل تعیین کننده آن در پیگیری تصمیم‌گیری‌های مالی معقول و مؤثر پی ببرند. حرفه فرد بر تعصب منش تأثیری ندارد. این مطالعه برای واسطه های مالی برای مشاوره به مشتریان خود مفید خواهد بود. علاوه بر این، نتایج مطالعه حاضر، سرمایه‌گذاران فردی را تسهیل می‌کند تا به سوگیری تمایل خود توسط عوامل تعیین کننده آن در پیگیری تصمیم‌گیری‌های مالی معقول و مؤثر پی ببرند.</p>
<p>شاننا</p>	<p>۲۰۱۹</p>	<p>رفتار یادگیری سرمایه گذاران منفرد و تأثیر آن بر تعصب گله آنها: تجزیه و تحلیل یکپارچه در زمینه معاملات سهام</p>	<p>نتایج نشان می‌دهد که یادگیری زمانی اتفاق می‌افتد که سرمایه‌گذاران تجربیات معاملاتی گذشته را به صورت شناختی ارزیابی می‌کنند، که ناشی از تمایل آنها به یادگیری است، و در نتیجه، سوگیری گله‌شان را کاهش می‌دهد. با این حال، همانطور که مدل پیش‌بینی می‌کند، به نظر می‌رسد تقویت این بازتاب شناختی از رابطه با مشاور سرمایه‌گذاری و یادگیری اجتماعی در بین سرمایه‌گذاران از طریق روابط با همتایان آن‌ها به دلیل شرایط نامشخص بازار حاکم در طول دوره مطالعه و تسلط سرمایه‌گذاران غیرمجاز در بازار وجود ندارد. از این یافته ها،</p>
<p>جاین و همکاران</p>	<p>۲۰۱۹</p>	<p>ارزیابی سوگیری‌های رفتاری مؤثر بر تصمیم گیری سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران منفرد با استفاده از فرآیند تحلیل</p>	<p>این تحقیق به سرمایه‌گذاران درک بهتری از سوگیری های رفتاری که بر تصمیم گیری آن‌ها تأثیر می‌گذارد، ارائه می‌دهد. این مطالعه دستورالعملی را در مورد سوگیری های رفتاری مختلف به آن‌ها ارائه می‌دهد که باید در هنگام تصمیم گیری سرمایه‌گذاری در نظر بگیرند. مدل تحقیق بر اساس</p>

ادبیات موجود در زمینه مالی رفتاری است و نتایج و یافته‌های تحقیق به پایگاه دانش موجود ارزش می‌افزاید.	سلسله مراتبی فازی		
چنین مطالعه ای در کشورهای در حال توسعه مانند هند کمتر رایج است. این مقاله نه تنها بر اصول اساسی مالی رفتاری تمرکز دارد، بلکه برخی از مفاهیم و نظریه های نوظهور مالی رفتاری را نیز توضیح می دهد. بنابراین، این مقاله در خوانندگان علاقه ایجاد می کند تا راه حل هایی را برای به حداقل رساندن تأثیر سوگیری ها در تصمیم گیری بیابند.	آیا سرمایه گذاران سوگیری رفتاری در تصمیم گیری سرمایه گذاری نشان می دهند؟ بررسی سیستماتیک	۲۰۱۸	زاهرا و بانسال
یافته های این مطالعه نباید به عنوان پیشنهاد علیت تفسیر شود. این مطالعه ممکن است پیامدهایی برای مربیان مالی در ترویج برنامه های آگاهی مالی برای افراد داشته باشد. مشاوران مالی به طور بالقوه می توانند با درک فرآیندهای تصمیم گیری مشتریان خود مؤثرتر شوند. علیرغم ادبیات گسترده ای در مورد امور مالی رفتاری، تحقیقات دانشگاهی محدودی تلاش می کند تا رابطه نحوه ارتباط سواد مالی و تغییرات جمعیت شناختی با سوگیری های رفتاری را آشکار کند. این مطالعه با تلاش برای پر کردن این شکاف به این ادبیات کمک می کند.	نحوه ارتباط سواد مالی و متغیرهای جمعیتی با سوگیری های رفتاری	۲۰۱۸	باکر و همکاران
نتایج تجربی نشان می دهد که شبکه های عصبی عمیقی تواند اطلاعات اضافی را از باقیمانده های مدل خودرگرسیون استخراج کند و عملکرد پیش بینی را بهبود بخشد. زمانی که مدل خودرگرسیون برای باقیمانده های شبکه اعمال می شود، نمی توان همین را گفت. تخمین کوواریانس نیز زمانی که شبکه پیش بینی کننده برای تحلیل ساختار بازار مبتنی بر کوواریانس اعمال می شود، به طور محسوس بهبود می یابد. مطالعه ما بینش های عملی و دستورات عملی های بالقوه مفیدی را برای بررسی بیشتر در مورد اینکه چگونه شبکه های یادگیری عمیق می توانند به طور موثر برای تحلیل و پیش بینی بازار سهام استفاده شوند، ارائه می دهد.	شبکه های یادگیری عمیق برای تحلیل و پیش بینی بازار سهام: روش شناسی، نمایش داده ها و مطالعات موردی	۲۰۱۷	چونگ و همکاران
حاکمیت اتحاد سهام شرکت ها را برای سرکوب یادگیری رقابتی انگیزه می دهد و بنابراین تأثیر مثبت شکاف قابلیت یادگیری خاص بر بازده غیرعادی سهام را کاهش می دهد، در حالی که شباهت بازار بین شرکا رقابت یادگیری را تشدید می کند و تأثیر مثبت شکاف قابلیت یادگیری خاص را تقویت می کند. نتایج یک مطالعه رویداد از ۶۱۰ اتحاد تحقیق و توسعه در صنایع محاسباتی و بیودارویی ایالات متحده در دوره ۱۹۸۴-۲۰۰۳ فرضیه های ما را تأیید می کند. مطالعه ما به درک بهتر مسابقه یادگیری، موارد احتمالی و پیامدهای عملکرد آن کمک می کند.	قابلیت های یادگیری نامتقارن و بازده بازار سهام	۲۰۱۵	یانگ و همکاران

مدل مفهومی تحقیق

با توجه به بررسی پیشینه تحقیق، بیان مسئله و ضرورت تحقیق برای این مطالعه مدل مفهومی قابل نشان دادن است که در نمودار 1 نشان داده شده است.

شکل (۱) مدل مفهومی پژوهش (منبع: شانتا، ۲۰۱۹)

فرضیات تحقیق

فرضیه اصلی

- تجربه معامله بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله با میانجی گری خود اندیشی در میان مشتریان بورس اوراق بهادر تهران تاثیر معنادار دارد.
- تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری روابط معتبر با مشاور در میان مشتریان بورس اوراق بهادر تهران تاثیر معنادار دارد.
- تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری روابط معتبر با همسالان در میان مشتریان بورس اوراق بهادر تهران تاثیر معنادار دارد.
- تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری میل به یادگیری در میان مشتریان بورس اوراق بهادر تهران تاثیر معنادار دارد.

فرضیه های فرعی

- تجربه معامله بر خود اندیشی در میان مشتریان بورس اوراق بهادر تهران تاثیر معنادار دارد.
- خود اندیشی بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله در میان مشتریان بورس اوراق بهادر تهران تاثیر معنادار دارد.
- روابط معتبر با همسالان بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله در میان مشتریان بورس اوراق بهادر تهران تاثیر معنادار دارد.

روش تحقیق

این پژوهش، از نظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است. همچنین بر حسب نحوه گردآوری داده‌ها، به دلیل اینکه به توصیف وضعیت موجود؛ بررسی تاثیر تجربه معامله بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله با نقش میانجی خود اندیشی و تعدیل گری روابط معتبر با مشاور، روابط معتبر با همسالان و میل به یادگیری (مورد مطالعه: مشتریان بورس اوراق بهادر تهران) با استفاده از پرسشنامه می‌پردازد، توصیفی و از شاخه پیمایشی می‌باشد. این روش، شامل مجموعه روش هایی است که هدف آنها توصیف کردن شرایط پدیده‌های مورد بررسی، بدون تلاش در جهت تغییر و یا تاثیر در وضعیت موجود و مورد مطالعه می‌باشد. در روش پیمایشی پژوهشگر با حضور در محل تحقیق به جمع آوری اطلاعات می‌پردازد. از آنجایی که داده های مورد نظر در یک مقطع از زمان جمع آوری شده اند، این تحقیق از میان تحقیقات پیمایشی به شیوه مقطعی انجام گردیده است.

جامعه عبارت است از گروه‌های یا طبقه ای از افراد، اشیا، متغیرها، مفاهیم، و یا پدیده‌ها که حداقل در یک ویژگی مشترک. صفت مشترک صفتی است که بین همه عناصر جامعه آماری مشترک و متمایزکننده جامعه آماری از سایر جوامع باشد. جامعه آماری این پژوهش مشتریان بورس اوراق بهادر در شهر تهران می‌باشند که نا محدود است.

جهت محاسبه حجم نمونه مورد نیاز برای پژوهش با استفاده از فرمول کوکران برای جوامع نامحدود در سطح اطمینان ۵ درصد برابر با ۳۸۴ نفر بدست آمده است.

روش جمع آوری اطلاعات

در این تحقیق برای جمع آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، از روش میدانی و کتابخانه ای بهره گرفته شده است. مطالعات کتابخانه ای شامل: مطالعه کتب و نشریات داخلی و خارجی و جستجو در پایگاه های اطلاعاتی (اینترنت) بوده و با هدف دستیابی به مبانی نظری و استفاده از تجارب محققین دیگر صورت پذیرفته است. همچنین از مطالعات میدانی بصورت پرسشنامه جهت جمع آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز برای اجرای آزمون های آماری در بخش آمار استنباطی استفاده شده است.

برای تعیین اعتبار پرسشنامه روش های متعددی وجود دارد ابتدا روایی محتوی مورد تایید قرار گرفت. اعتبار محتوا نوعی اعتبار است که برای بررسی اجزای تشکیل دهنده یک ابزار اندازه گیری به کار برده می‌شود. اعتبار محتوای یک ابزار اندازه گیری به سؤال های تشکیل دهنده آن بستگی دارد. اگر سؤال های پرسشنامه معرف ویژگی ها و مهارت‌های ویژه ای باشد که محقق قصد اندازه گیری آن‌ها را داشته باشد، آزمون دارای اعتبار محتوا است. برای اطمینان از اعتبار محتوا، باید در موقع ساختن ابزار چنان عمل کرد که سؤال های تشکیل دهنده ابزار اندازه گیری معرف قسمت های محتوای انتخاب شده باشد. بنابراین اعتبار محتوا، ویژگی ساختاری ابزار اندازه گیری است که همزمان با تدوین آزمون در آن تنیده می‌شود. روایی محتوا پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور، خوب ارزیابی و تایید شده است.

برای اندازه گیری پایایی یک پرسشنامه ابزارهای مختلفی وجود دارد که یکی از آن‌ها «ضریب آلفای - کرونباخ ۳۷» است. و در ادامه نیز ما از پایایی های ترکیبی و اشتراکی نیز استفاده میکنیم. آلفای کرونباخ توسط «کرونباخ» ابداع شده و یکی از متداول ترین روش های اندازه گیری اعتماد پذیری یا پایایی پرسشنامه هاست. این ضریب برای سنجش میزان تک بعدی بودن نگرش ها، عقاید و ... به کار می رود. در واقع می خواهیم ببینیم تا چه حد برداشت پاسخ دهندگان از سؤالات یکسان بوده است. اساس این ضریب بر پایه مقیاس هاست. مقیاس عبارتست از دسته ای از اعداد که بر روی یک پیوستار به افراد، اشیاء یا رفتارها در جهت به کمیت کشاندن کیفیت ها اختصاص داده می‌شود. آلفای کرونباخ به طور کلی با استفاده از نرم افزار (اس.پی.اس) محاسبه می‌شود. بدیهی است هر قدر شاخص آلفای کرونباخ به ۱ نزدیکتر باشد، همبستگی درونی بین سؤالات بیشتر و در نتیجه پرسشها همگن تر خواهند بود. مقدار آلفای کرونباخ اگر بالاتر از ۰/۷ باشد سوالات آن متغییر از نظر پایایی مورد قبول قرار میگیرد.

جدول (2) آلفای کرونباخ

وضعیت	Cronbach's Alpha	
تایید (بالا)	۰/۸۲۸	تجربه معامله
تایید	۰/۷۷۳	خوداندیشی
تایید (بالا)	۰/۸۱۲	روابط معتبر با مشاور
تایید (بالا)	۰/۸۱۷	روابط معتبر با همسالان
تایید (بالا)	۰/۸۸۴	تمایل به یادگیری
تایید	۰/۷۵۲	سوگیری های رفتاری

آمار استنباطی

در تحلیل استنباطی، همواره محقق با جریان نمونه‌گیری و انتخاب یک گروه کوچک موسوم به نمونه سروکار دارد. هدف از تحلیل استنباطی تعمیم نتایج حاصله از مشاهدات محقق در نمونه انتخابی خود به جمعیت اصلی هست و محقق بر مبنای ارزش‌های حاصله در نمونه انتخابی به آزمون فرضیه متوسل می‌شود. در انجام این قسمت از مدل‌سازی معادلات ساختاری برای آزمون فرضیات تحقیق استفاده شد.

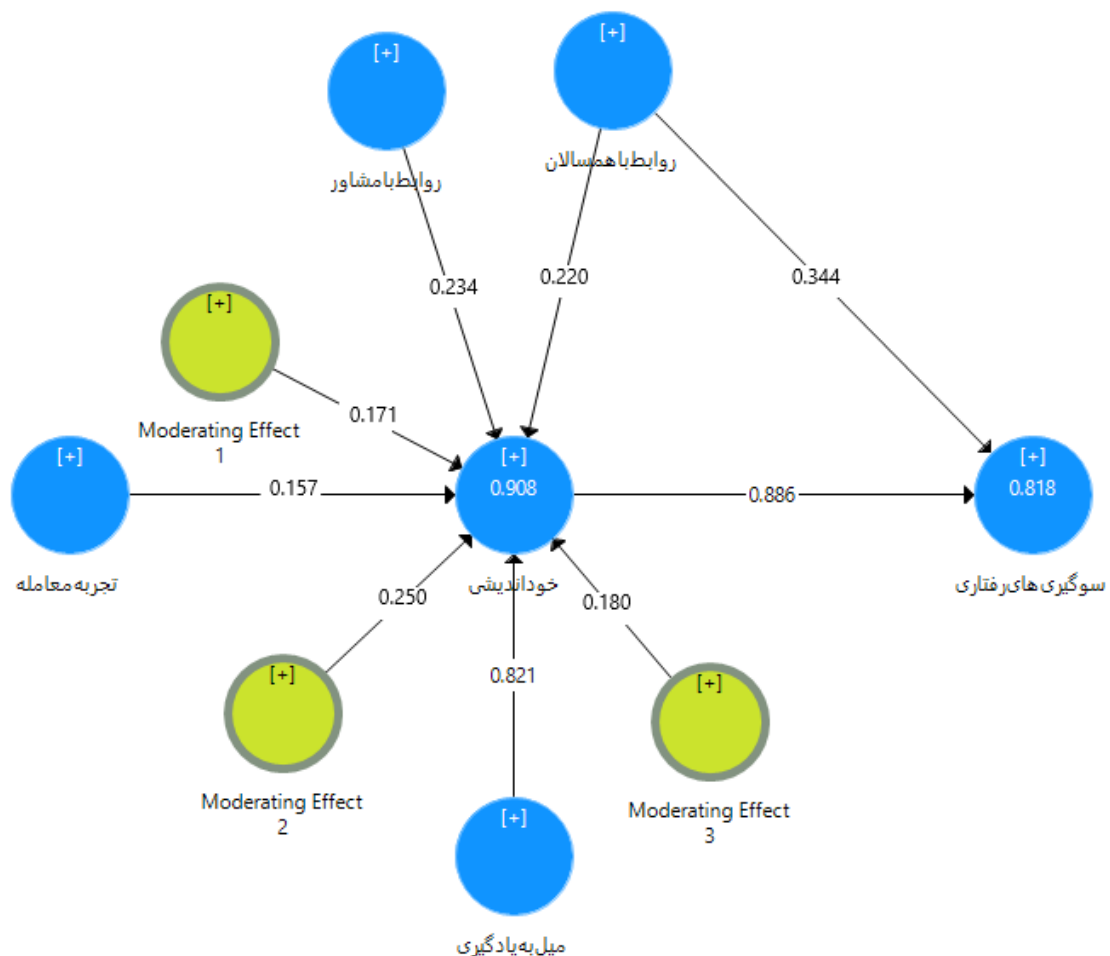
آزمون فرضیات پژوهش

با توجه به اینکه مدل پژوهش حاضر، روابط بین چندین متغیر پنهان (متغیرهای اصلی پژوهش) را به طور همزمان اندازه‌گیری می

کند، بنابراین به منظور تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. در این پژوهش برای کسب نتایج دقیق‌تر، برای آزمون مدل مفهومی پژوهش، از نرم افزار SPSS جهت مدل‌سازی مسیر واریانس محور است و امکان بررسی نظریه و سنجه‌ها را به‌طور هم‌زمان فراهم می‌سازد (فورنل و لارکر ۳۸، ۱۹۸۱)، استفاده شد. در این روش دو مدل مورد بررسی قرار می‌گیرد: ۱- مدل بیرونی ۳۹ که برای بررسی روابط میان شاخص‌ها (سؤالات پژوهش) با متغیرهای اصلی مربوط به خود استفاده می‌شود. که در واقع معادل همان مدل اندازه‌گیری در روش‌های کوواریانس محور است. ۲- مدل درونی ۴۰ که بخش ساختاری مدل را می‌سنجد و برای بررسی روابط میان متغیرهای پنهان (متغیرهای اصلی) که فرضیات تحقیق از روابط میان آن‌ها شکل می‌گیرد، بکار می‌رود.

مدل بیرونی (اندازه‌گیری) فرضیات پژوهش

در مرحله اول فاز تجزیه و تحلیل داده‌ها، باید با مدل اندازه‌گیری سنجیده شود تا مشخص گردد که مدل دارای سطح قابل قبولی از روایی و پایایی هست. با بررسی این مدل ارتباط بین متغیرها و نشانگرهای مشاهده شده را معین می‌کند و در جدول ۳ مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل (۲) خروجی مدل بیرونی (ضرایب استاندارد) مدل پژوهش در نرم‌افزار smart pls

شاخص‌های روایی و پایایی مدل تحقیق

جهت بررسی برازش مدل، از تحلیل عاملی تأییدی استفاده می‌کنیم.

الف) بار عاملی گویه‌های پژوهش

جدول (۴) شاخص‌های برازندگی (روایی و پایایی) تحقیق

آلفای کرونباخ	AVE (>۰/۵)	پایایی ترکیبی (>۰/۷)	Outer Loading (>۰/۶)		نام متغیر
۰/۸۲۸	۰/۶۰۵	۰/۸۶۹	Q1	۰/۷۴۴	تجربه معامله
			Q2	۰/۶۳۷	
			Q3	۰/۷۹۵	
			Q4	۰/۶۹۹	
			Q5	۰/۷۳۹	
			Q6	۰/۷۵۰	
			Q7	۰/۷۱۹	
۰/۷۷۳	۰/۵۲۶	۰/۸۴۷	Q8	۰/۷۳۵	خوداندیشی
			Q9	۰/۸۱۸	
			Q10	۰/۷۹۷	
			Q11	۰/۷۲۲	
			Q12	۰/۷۸۷	
			Q13	۰/۶۷۸	
			Q14	۰/۷۱۰	
۰/۷۳۶	۰/۵۷۸	۰/۸۰۳	Q15	۰/۶۷۶	روابط معتبر با مشاور
			Q16	۰/۶۳۸	
			Q17	۰/۶۰۴	
			Q18	۰/۸۰۵	
			Q19	۰/۷۷۷	
۰/۸۱۷	۰/۵۹۸	۰/۸۷۳	Q20	۰/۷۷۹	روابط معتبر با همسالان
			Q21	۰/۸۶۰	
			Q22	۰/۷۷۹	

			Q23	۰/۸۶۰	
۰/۸۸۴	۰/۶۱۶	۰/۸۲۸	Q24	۰/۷۷۷	تمایل به یادگیری
			Q25	۰/۷۷۹	
			Q26	۰/۸۶۰	
			Q27	۰/۷۷۹	
			Q28	۰/۷۷۹	
			Q29	۰/۷۸۷	
			Q30	۰/۶۷۸	
			Q31	۰/۷۱۰	
۰/۷۵۲	۰/۶۷۱	۰/۸۵۹	Q32	۰/۶۷۶	سوگیری های رفتاری هنگام معامله
			Q33	۰/۶۳۸	
			Q34	۰/۶۰۴	

پس از سنجش پایایی و روایی همگرا، روایی واگرا یا آزمون فورنل - لاکر باید گرفته شود. معیار فورنل لاکر ادعا می کند که یک متغیر باید در مقایسه با معرفه ای سایر متغیرهای مکنون، پراکندگی بیشتری را در بین معرفه ای خودش داشته باشد. بنابراین از نظر آماری، AVE هر متغیر مکنون باید بیشتر از بالاترین توان دوم همبستگی آن متغیر با سایر متغیرهای مکنون باشد. برای کاهش محاسبات می توان از روش معادل یعنی مقایسه جذر AVE با همبستگی ها بهره برد. نتایج معیار فورنل لاکر در (جدول ۵) آمده است.

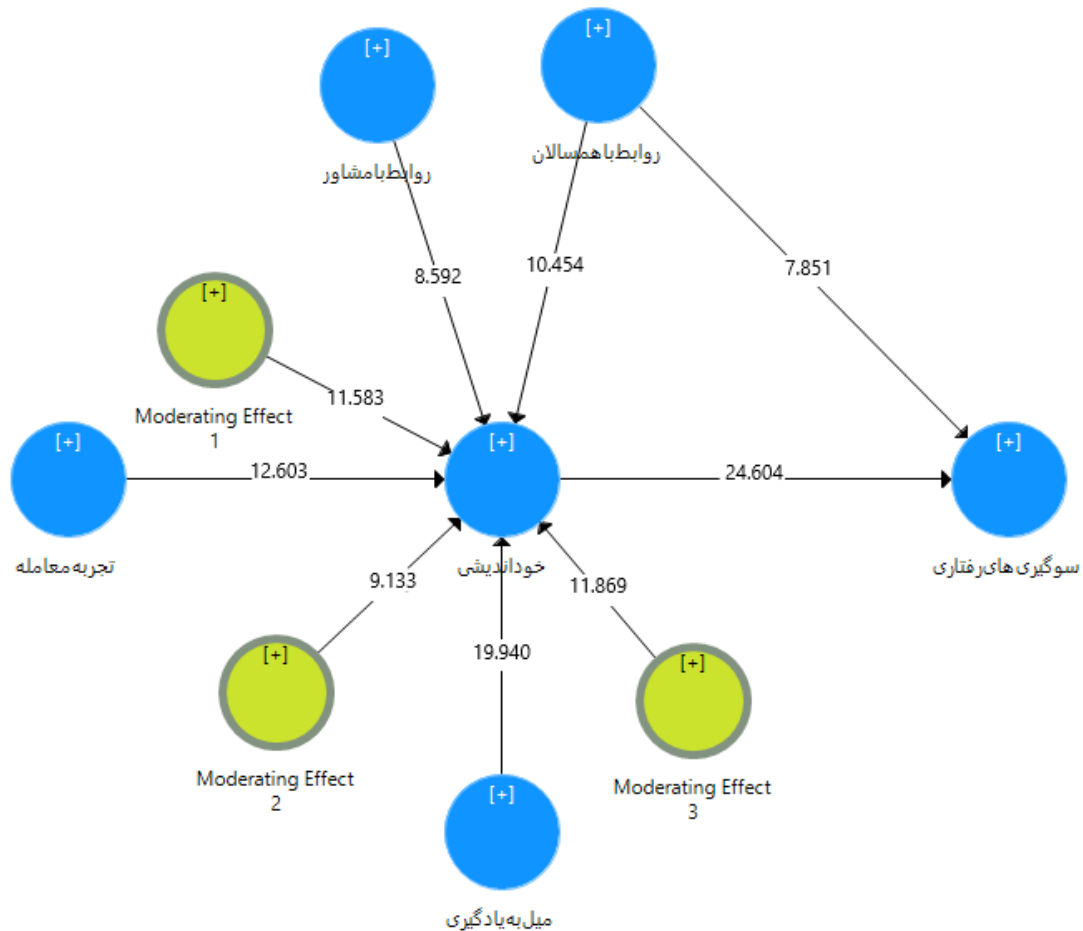
جدول (۵) معیار Fornell-Larcker

سوگیری های رفتاری هنگام معامله	تمایل به یادگیری	روابط معتبر با همسالان	روابط معتبر با مشاور	خوداندیشی	تجربه معامله	
					۰/۸۹۵	تجربه معامله
				۰/۸۸۷	۰/۷۷۴	خوداندیشی
			۰/۸۵۶	۰/۷۹۷	۰/۷۱۵	روابط معتبر با مشاور
		۰/۸۸۷	۰/۷۷۴	۰/۷۳۶	۰/۷۳۶	بط معتبر با همسالان
۰/	۰/۷۷۴	۰/۷۹۱	۰/۷۲۹	۰/۷۴۱	۰/۷۳۴	تمایل به یادگیری
۰/۸۸۷	۰/۷۳۹	۰/۷۶۴	۰/۷۷۷	۰/۷۱۱	۰/۷۳۱	سوگیری های رفتاری هنگام معامله

در (جدول ۵) مشاهده می‌کنید، بررسی معیار Fornell-Larcker نشان داده شده است که مقادیر موجود در روی قطر اصلی ماتریس (ریشه دوم مقادیر واریانس شرح داده شده (AVE))، از کلیه مقادیر موجود در سطر و ستون مربوطه بزرگ‌تر می‌باشند. این امر نیز نشان‌دهنده همبستگی شاخص‌ها با سازه وابسته به آن‌هاست. با توجه به نتایج به دست آمده از مدل اندازه‌گیری در نرم‌افزار اسمارت پی.ال.اس که در بررسی روایی و پیاپی مدل نشان داده شد و با توجه به توضیحات مربوط به آستانه قبولی برای شاخص‌های مذکور در (جدول ۵)، تمامی نتایج به دست آمده در مدل اندازه‌گیری مورد تأیید قرار می‌دهند. لذا نتیجه می‌گیریم که مدل از برازش مناسبی برخوردار است. بنابراین مدل نهایی توانسته است به گونه مناسبی روابط بین سؤالات توصیف‌کننده متغیر را بیان کنند. در مرحله بعد که تحلیل مسیر (یا همان مدل ساختاری) مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

مدل درونی (برازش مدل ساختاری تحقیق)

در مرحله بعد مدل ساختاری و روابط بین سازه‌ها باید مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور از تابع Bootstrapping استفاده می‌شود. تعداد نمونه آماری در این پژوهش ۲۸۷ هست و تعداد ۱۰۰۰ به عنوان نمونه‌های آزمون Bootstrap در نظر گرفته شده است. (شکل ۴-۲) خروجی مدل ساختاری را نشان می‌دهد. مقدار عددی در رابطه‌ها نشان‌دهنده آماره تی (t-value) هست که در واقع ملاک اصلی تأیید یا رد فرضیات است. اگر این مقدار آمار به ترتیب از ۱,۶۴، ۱,۹۶ و ۲,۵۷ بیشتر باشد نتیجه می‌گیریم که آن فرضیه در سطوح ۹۰، ۹۵ و ۹۹ درصد تأیید می‌شود.

شکل (۳) خروجی مدل درونی (معادلات ساختاری) مدل پژوهش در نرم افزار smart pls.

معیار ضریب تعیین

متداول ترین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری در یک پژوهش ضرایب R^2 مربوط به متغیرهای پنهان درون زای (وابسته) مدل است. R^2 معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر برون زای بر یک متغیر درون زای را دارد، و سه مقدار ۰,۱۹، ۰,۳۳ و ۰,۶۷ به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط، و قوی R^2 در نظر گرفته می شود. مطابق با جدول زیر، مقدار R^2 برای سازه های درون زای پژوهش محاسبه شده است که با توجه به سه مقدار ملاک مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید می سازد.

جدول R Square (۴)

نتیجه	R Square	
قوی	۰/۹۰۱	خوداندیشی
قوی	۰/۸۱۵	سوگیری های رفتاری هنگام معامله

جدول (۷) نتایج رد و تأیید فرضیات تحقیق در یک نگاه

شماره فرضیه	مسیر فرضیه	آماره تی	ضریب مسیر	سطح معناداری مطلوب	سطح معناداری تحقیق	نتیجه
۱	تجربه معامله ← خود اندیشی ← بر سوگیری های رفتاری	۱۲/۵۴۸	۰/۱۳۹	$P < ۰/۰۵$	۰/۰۰۰	تأیید
۲	تجربه معامله ← *تعدیلگری روابط معتبر با مشاور ← خود	۱۱/۱۲۴	۰/۲۴۴	$P < ۰/۰۵$	۰/۰۰۰	تأیید

					اندیشی	
تائید	۰/۰۰۰	$P < ۰/۰۵$	۰/۳۷۱	۱۱/۸۵۹	تجربه معامله ← *تعدیلگری روابط معتبر با همسالان ← خود اندیشی	۳
تائید	۰/۰۰۰	$P < ۰/۰۵$	۰/۱۳۶	۱۱/۵۷۸	تجربه معامله ← *تعدیلگری میل به یادگیری ← خود اندیشی	۴
تائید	۰/۰۰۰	$P < ۰/۰۵$	۰/۱۵۷	۱۲/۶۰۳	تجربه معامله ← خود اندیشی	۵
تائید	۰/۰۰۰	$P < ۰/۰۵$	۰/۸۸۶	۲۴/۶۰۴	خود اندیشی ← سوگیری های رفتاری	۶
تائید	۰/۰۰۰	$P < ۰/۰۵$	۰/۳۴۴	۷/۸۵۱	روابط معتبر با همسالان ← سوگیری های رفتاری	۷

نتیجه گیری

هدف از این پژوهش بررسی تاثیر تجربه معامله بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله با نقش میانجی خود اندیشی و تعدیل گری روابط معتبر با مشاور، روابط معتبر با همسالان و میل به یادگیری (مورد مطالعه: مشتریان بورس اوراق بهادار تهران) می باشد. نتایج پژوهش نشان می دهد که متغیرهای تجربه معامله بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله با میانجی گری خود اندیشی (۰/۱۳۹) تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری روابط معتبر با مشاور (۰/۲۴۴) تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری روابط معتبر با همسالان (۰/۳۷۱) تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری میل به یادگیری (۰/۱۳۶) تجربه معامله بر خود اندیشی (۰/۱۵۷) خود اندیشی بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله (۰/۸۸۶) روابط معتبر با همسالان بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله (۰/۳۴۴) تاثیر معنادار دارد. بر این اساس خود اندیشی بر سوگیری های رفتاری هنگام معامله بیشترین تاثیر و تجربه معامله بر خود اندیشی با تعدیلگری میل به یادگیری کمترین تاثیر را دارند.

در واقع در فرآیند تصمیم گیری تصمیم گیرنده قسمتی از اطلاعات موجود را به عنوان نقطه اتکای اصلی تعیین کرده و سپس با استفاده از سایر اطلاعات در دسترس آن را تعدیل می نماید و به این ترتیب قضاوت خود را شکل می دهد افراد خصوصاً هنگام پیش بینی پدیده های آتی (از جمله پیش بینی ارزش آتی اوراق بهادار از اطلاعات موجود استفاده کرده و سپس با توجه به اطلاعات دیگر و یا شرایط موجود، آن را به شکل شهودی تعدیل میکنند ولی مشکلی که در فرایند لنگر اندازی پیش می آید این است که عموم افراد پس از یافتن یک نقطه اتکا تمایلی به تعدیلات لازم ندارند و این تعدیل غالباً ناقص بوده و نتیجه آن سوگیرانه است. همین موضوع در بازار سهام است که باعث می شود سرمایه گذاران انتظار ادامه معامله سهام در یک محدوده معین را داشته باشند (یانگ^{۴۱} و همکاران، ۲۰۲۱).

منظور از سوگیری انحراف از تصمیم گیریهای درست و بهینه است که به عنوان اشتباهات سیستماتیک در قضاوت تعریف می شوند محققین فهرست بلندی از انواع سوگیریهای رفتاری را شناسایی و ارائه کرده اند. مطالعات اخیر بیش از پنجاه نوع سوگیریهای رفتاری شناخته شده در مورد رفتار سرمایه گذاران را معرفی کرده و این در حالی است که بسیاری از تمایلات رفتاری هنوز به روشنی مورد شناسایی قرار نگرفته است تاکنون تئوری منسجمی در مورد چرایی سوگیریهای رفتاری ارائه نشده است، اما به جای یک تئوری جهان شمول تحقیقات مالی رفتاری به مجموعه وسیعی از شواهد تکیه می کند که بر بهینه نبودن تصمیمات افراد در شرایط مختلف تصمیم گیریهای اقتصادی صحنه می گذارد (کتاب بدری در ادامه تعدادی از تورشهای رفتاری که در تصمیم گیریهای مالی مهم هستند و در این پژوهش به آنها اشاره شده است به تفصیل بیان می شوند (ژنگ^{۴۲} و همکاران، ۲۰۲۱).

همچنین خود اندیشی، شناسایی و انتخاب گزینه های جایگزین، بر اساس ارزشها و ترجیحات فرد تصمیم گیرنده است؛ خود اندیشی دلالت بر این دارد که گزینه های جایگزین دیگری نیز باید در نظر گرفته شوند و در چنین حالتی می خواهیم تا حد امکان بسیاری از این گزینه ها را شناسایی کنیم و موردی را انتخاب کنیم که ۲ ویژگی را شامل شود: ۱) بیشترین احتمال موفقیت یا اثربخشی را داشته باشد؛ ۲) به بهترین وجه با اهداف، خواسته ها، سبک زندگی و ارزشها متناسب باشد. ایده مهم در اینجا وجود دارند؛ اول اینکه در بین گزینه های دیگر باید گزینه هایی واقعی برای انتخاب وجود داشته باشند (علی داداشی و همکاران، ۱۴۰۰).

⁴¹ Yang

⁴² Zeng

توجه داشته باشید که مواردی مانند «این کار را انجام بده» یا «این کار را نکن»، به‌عنوان مجموعه‌ای از گزینه‌های واجد شرایط نیستند؛ دوم اینکه درباره هر موضوعی باید با توجه به برخی از معیارهای داوری تصمیم گرفته شود. به‌طور معمول این استاندارد، در قالب معیارهایی بیان می‌شود که بیان‌گر مقادیر و ترجیحات فرد تصمیم‌گیرنده است. اغلب این ارزش‌ها و ترجیحات، تحت تأثیر قوانین شرکت‌ها یا فرهنگ‌های سازمانی، قوانین، شیوه‌های معمول و موارد دیگر قرار دارند. در پاسخ به سوال تصمیم‌گیری چیست باید بگوییم که تصمیم‌گیری، فرایند کاهش عدم قطعیت و تردید در مورد گزینه‌های دیگر است تا فرد تصمیم‌گیرنده بتواند از بین آنها گزینه مناسب را انتخاب کند؛ این تعریف، بر عملکرد جمع‌آوری اطلاعات برای تصمیم‌گیری تأکید دارد. در اینجا باید توجه داشت که در مورد گزینه‌ها، از عدم قطعیت به‌جای از بین بردن کامل آنها استفاده می‌شود (دمنیتز^{۴۳} و همکاران، ۲۰۲۱).

منابع

- ابراهیم نژاد، برکچیان، نشاط امیدواران و نوید. (۱۴۰۰). بررسی اثر تمایلی در صندوق های سرمایه‌گذاری مشترک ایران. تحقیقات مالی، ۲۳(۲)، ۲۲۲-۲۴۸.
- ابراهیمی. (۱۴۰۱). معاملات غیرمعارف و غنی‌سازی کار و خانواده؛ نقش تعدیلگر خودکارآمدی. مدیریت بهره‌وری، ۱۶(۱) (۶۰) بهار، ۲۲۷-۲۵۱.
- ارچین لیسار، بنی مهد، مرادزاده فرد و همتی. (۱۴۰۱). سبک های تصمیم‌گیری و قضاوت در برآورد ارزش منصفانه؛ اثر چارچوب ذهنی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۱(۴۳)، ۲۹۳-۳۰۷.
- اصولیان، حسن نژاد، صادقی شریف، سیدجلال و حمزه نژادی. (۱۴۰۰). تفکر شهودی، سوگیری‌های رفتاری و عملکرد سرمایه‌گذاران حرفه‌ای بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات مالی، ۲۳(۱)، ۱۷-۳۹.
- اکبری، پیمان، دهقانی زاده و رنجبر. (۱۴۰۱). ابتکار عمل فردی و فرسودگی شغلی کارکنان به عنوان پیش‌آیندی از مصلحت‌اندیشی کارکنان با تأکید بر نقش تعدیل‌کننده وظیفه‌شناسی (مطالعه موردی: بانک رفاه استان یزد). فصلنامه علمی روانشناسی کار، ۱۱(۱)، ۵۵-۶۸.
- جنابآبادی، سالارپور و مسعود. (۱۴۰۰). اثربخشی مثبت اندیشی بر خود پنداره تحصیلی و اضطراب امتحان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر زاهدان. مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۸(۴۱)، ۸۹-۱۱۷.
- جوکار، حامد و حلاجیان، ابراهیم، (۱۳۹۲)، بررسی وضعیت انواع سوگیری‌های رفتاری موثر بر تصمیمات سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار استان مازندران و اولویت بندی آن، کنفرانس بین‌المللی مدیریت چالشها و راهکارها، شیراز،
- حدادی، مشهورالحسینی و محمدی. (۱۴۰۱). آسیب‌شناسی چارچوب افشای اطلاعات در بازار سرمایه ایران. دانش کارآفرینی، ۲(۱).
- حسین زاده، امیر، عبدی، پاک مرام، عسگر و رضایی. (۱۴۰۱). الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداری. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۱۷، ۱۵۲-۱۸۰.
- حسین زاده، علانی و صابر. (۱۴۰۰). کارکرد و ماهیت حقوقی عملکرد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سمات). دیدگاه‌های حقوق قضایی، ۲۶(۹۴)، ۱-۲۲.
- خطیر، مقصودی و اسلامی بیدگلی. (۱۴۰۱). بررسی رابطه نظام‌های سیاسی و توسعه بازار سرمایه. ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، ۵(۴).
- دستوری و مرادپور. (۱۴۰۰). بهینه‌سازی الگوریتم معاملات زوجی پرسامد با استفاده از تلفیق الگوریتم ژنتیک و کنترل فرایند آماری فازی. دانش سرمایه‌گذاری، ۱۰(۴۰)، ۴۷۱-۴۸۴.
- دلشاد، افسانه و تهرانی، رضا، ۱۳۹۸، بررسی نقش ویژگی‌های مدیریت بر ریسک ریزش قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران
- رامشینی، محمود، زارعی، طالبی نجف آبادی و اسدی. (۱۴۰۰). بررسی نقش میانجی عدم تقارن اطلاعات و عدم نقدشوندگی مرتبط با معاملات خوشه‌ای در رابطه بین معاملات نوپزی و کارایی بورس اوراق بهادار تهران. مدیریت دارایی و تامین مالی، ۳۹(۳)، ۱۰۵-۱۲۶.
- رضی دون چالی، تقوایی یزدی و یوسفی سعید آبادی. (۱۴۰۰). تبیین تأثیر تدریس به شیوه تلفیقی بر کیفیت یادگیری دانشجویان در استان مازندران به‌منظور ارائه مدل. انجمن جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۱۴(۲)، ۲۴۸-۲۶۰.

ریحانی، جهانیان و رمضان. (۱۴۰۰). تصمیم‌گیری و راهبردهای اتخاذ تصمیمات منطقی‌تر. رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت، ۲۸(۵)، ۱۴۷-۱۷۲.

زینلی، حامد، الوانی، سید مهدی، میرمحمدی، سید محمد و وجه الله. (۱۴۰۰). الگوی روابط بین نهادهای حاکمیتی در نظام جمهوری اسلامی ایران. پژوهش‌های مدیریت در ایران، ۱۹(۲)، ۱۸۳-۲۰۵.

شاه زیدی، مه‌ری، سفیری و ایمانی جاجرمی. (۱۴۰۰). عملکرد کودکان در فعالیت‌های مشارکتی محیط‌زیستی؛ موردکاوی محله سنبلستان اصفهان. جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۲(۲)، ۱۵۱-۱۷۳.

مکاری، هاشم، میرعرب بایگی، سیدعلیرضا و همتی. (۱۴۰۱). سرریز شورش بازارهای موازی بورس اوراق بهادار تهران بر صنایع بازرگانی بورس. دانش سرمایه‌گذاری، ۱۱(۴۴)، ۴۵۳-۴۷۴.

نجف‌لو، فریدون، ۱۳۹۹، شناسایی انواع سوءگیری‌های شناختی سرمایه‌گذاران در رفتار مالی، نخستین همایش ملی تحقیقات کاربردی در اقتصاد پویا، مدیریت و حسابداری نوین، بابل

نصراصفهانی، مهدی، ۱۳۹۸، بررسی تاثیر بین تجربه مشتری و وفاداری نگرشی و رفتاری بر میزان سرمایه‌گذاری مشتریان موسسه اعتباری کوثر اصفهان

نظری، علی و عسگری، فرید و نجف علی، محمد، (۱۴۰۰)، بررسی تاثیر سواد مالی بر سوگیری‌های رفتاری مدیران صندوق‌های سرمایه‌گذاری (مورد مطالعه صندوق‌های سرمایه‌گذاری فعال در بورس اوراق بهادار تهران)، اولین کنفرانس بین‌المللی جهش علوم مدیریت، اقتصاد و حسابداری، ساری،

نکوئی، وحید و عشقعلی، امیرحسین، (۱۳۹۹)، بررسی سوگیری‌های رفتاری پشیمان‌گریزی و دیری‌پذیری و اثرات آنها در معاملات بازار بورس و اوراق بهادار تهران، ششمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم انسانی، اقتصاد و حسابداری ایران، تهران،

نیرومند، کیا لاشکی، نعیمه، ترکمانی باراندوزی، وجیهه و شاد محمدی. (۱۴۰۱). تحلیل داستان لیلی و مجنون نظامی بر مبنای نظریه مثبت اندیشی سلینگمن. پژوهش‌نامه ادبیات داستانی.

وجدانی طباطبایی، ایلینا سادات، محمدیان و نوپخت رضانی. (۱۴۰۱). آزمون مدل رفتار سیاسی بر تصمیم‌گیری مدیران در سازمان‌های ورزشی. آمایش سیاسی فضا، ۴(۲)، ۸۷-۹۸.

ولی زاده، فرزانه، محمدزاده، امیر، صیقلی، ترابیان. (۱۴۰۰). ارائه مدلی برای پیش‌بینی عوامل مؤثر بر ریسک سقوط قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران. چشم انداز مدیریت مالی، ۱۱(۳۳)، ۲۱۷-۲۴۳.

- Abitova, G. T., Bapayeva, M. K., Ermekbaeva, L. K., & Utepbergenova, Z. D. (2020). Self-reflection as a tool for the formation of information culture foundations of preschool children. *Journal of Intellectual Disability-Diagnosis and Treatment*, 8(2), 181-187.
- Agarwal, S., Driscoll, J. C., Gabaix, X., & Laibson, D. (2007). The age of reason: Financial decisions over the lifecycle.
- Aida, N. (2021). Work Experience, Obedience Pressure and Task Complexity on Audit Judgment. *Golden Ratio of Auditing Research*, 1(2), 61-69.
- Algaed, A. H. (2021). Capital market development and economic growth: an ARDL approach for Saudi Arabia, 1985–2018. *Journal of Business Economics and Management*, 22(2), 388-409.
- Alinaghi Langari, M. A., Mortazaniya, H., & Farokhizadeh, H. (2022). Investigating Type A and B Personality Relationship with Behavioral Bias Approach to Select Financial Managers (Companies Listed in Tehran Stock Exchange). *Scientific Journal of Budget and Finance Strategic Research*, 3(1), 159-127.
- Anderson, J. P. (2021). Regulatory Ritualism and other Lessons from the Global Experience of Insider Trading Law. Available at SSRN.
- Dennis, B. (2018). Validity as research praxis: A study of self-reflection and engagement in qualitative inquiry. *Qualitative Inquiry*, 24(2), 109-118.
- Dixit, F., Dutta, R., Barbeau, B., Berube, P., & Mohseni, M. (2021). PFAS removal by ion exchange resins: A review. *Chemosphere*, 272, 129777.
- Doroshenko, S. V., & Mingaleva, A. D. (2020). Carbon exchanges: European experience in developing the mechanism of emission permit trading. *Finansovjy zhurnal—Financial Journal*, (4), 52-68.
- Evans, C., & Yusof, Z. N. (2022). Volunteering: A viable alternative work experience for university

students?. *Industry and Higher Education*, 09504222221093180.

- Falon, S. L., Karin, E., Boga, D., Gucciardi, D. F., Griffin, B., & Crane, M. F. (2021). A clustered-randomized controlled trial of a self-reflection resilience-strengthening intervention and novel mediators. *Journal of occupational health psychology*, 26(1), 1.
- Fang, H., Song, Z., Nofsinger, J. R., & Wang, Y. (2017). Trading restrictions and firm dividends: The share lockup expiration experience in China. *Journal of Banking & Finance*, 85, 83-98.
- Farn, C. S., & Gao, H. (2021). Trading Through a Pandemic: The Singaporean Experience. *Global Trade and Customs Journal*, 16(1).
- Feng, G. F., Yang, H. C., Gong, Q., & Chang, C. P. (2021). What is the exchange rate volatility response to COVID-19 and government interventions?. *Economic Analysis and Policy*, 69, 705-719.
- Garanč, J. (2020). In Flow Between Fascination, Awe, Despair and Trance: Algorithmically controlled live online trading experience. *Proceedings of EVA London 2020* 30, 269-270.
- Gauger, F., Bachtal, Y., & Pfnür, A. (2022). Work experience from home: Hybrid work and the future of distributed work locations—a comparative empirical analysis between the US and Germany. *Corporate Real Estate Journal*, 11(3), 280-292.
- Grech, J. (2021). Critical self-reflection for nurse educators: Now more than ever!. *Teaching and Learning in Nursing*, 16(1), 89-91.
- Guides, T. S. (2019). *Paper Trading Options-The Secret to Riches*.
- Hermansson, C., Jonsson, S., & Liu, L. (2022). The medium is the message: Learning channels, financial literacy, and stock market participation. *International Review of Financial Analysis*, 79, 101996.
- Holst, H., Fessler, A., & Niehoff, S. (2021). Covid-19, social class and work experience in Germany: inequalities in work-related health and economic risks. *European societies*, 23(sup1), S495-S512.
- Hong, Z. (2018). Research on Influence of Supply Chain Transformation on Economic Benefits of Commercial and Trading Enterprises Experience and Evidence from Supply Chain Integration.
- Huang, X. (2019). Mark Twain's Cat: Investment experience, categorical thinking, and stock selection. *Journal of Financial Economics*, 131(2), 404-432.
- Infante-Perea, M., Navarro Astor, E., & Román-Onsaló, M. (2021). Sex, age, work experience, and relatives in building engineering career development. *Journal of Management in Engineering*, 37(5), 1-15.
- Itzkowitz, J., & Itzkowitz, J. (2017). Name-based behavioral biases: are expert investors immune?. *Journal of Behavioral Finance*, 18(2), 180-188.
- Jain, J., Walia, N., & Gupta, S. (2019). Evaluation of behavioral biases affecting investment decision making of individual equity investors by fuzzy analytic hierarchy process. *Review of Behavioral Finance*.
- Jiao, K., Xuan, J., Du, Q., Bao, Z., Xie, B., Wang, B., ... & Guiver, M. D. (2021). Designing the next generation of proton-exchange membrane fuel cells. *Nature*, 595(7867), 361-369.
- Panait, M., Ionescu, R., Radulescu, I. G., & Rjoub, H. (2022). The Corporate Social Responsibility on Capital Market: Myth or Reality?. In *Research Anthology on Developing Socially Responsible Businesses* (pp. 1721-1754). IGI Global.
- Parhi, S. P., & Pal, M. K. (2021). Impact of overconfidence bias in stock trading approach: a study of high net worth individual (HNI) stock investors in India. *Benchmarking: An International Journal*.
- Pastore, A., Esposito, U., & Vasilaki, E. (2015, December). Modelling stock-market investors as reinforcement learning agents. In *2015 IEEE International Conference on Evolving and Adaptive Intelligent Systems (EAIS)* (pp. 1-6). IEEE.
- Pertiwi, T., Yuniningsih, Y., & Anwar, M. (2019). The biased factors of investor's behavior in stock exchange trading. *Management Science Letters*, 9(6), 835-842.

- Purwanto, A., Drastini, Y., Khasanah, H., Qadrianti, H., Indana, E. D., & Artama, W. T. (2020). Micro-business of Chicken Meat Trading at Yogyakarta City Traditional Markets, Indonesia.
- Rahmati, M., & Izadpanah, S. (2021). A study of the proficiency and performance of Iranian Air Traffic Controllers: attitude, work experience and specific aviation English courses. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 6(1), 1-22.
- Richmond, Y. (2021). *Cultural exchange and the Cold War*. In *Cultural Exchange and the Cold War*. Penn State University Press.
- Rulison, K. L., Patrick, M. E., & Maggs, J. L. (2019). Linking peer relationships to substance use across adolescence.
- Salvatore, D. A., Gabardo, C. M., Reyes, A., O'Brien, C. P., Holdcroft, S., Pintauro, P., ... & Berlinguette, C. P. (2021). Designing anion exchange membranes for CO2 electrolyzers. *Nature Energy*, 6(4), 339-348.
- Shantha, K. V. A. (2019). Individual investors' learning behavior and its impact on their herd bias: an integrated analysis in the context of stock trading. *Sustainability*, 11(5), 1448.
- Shimul, A. S., & Phau, I. (2022). Luxury brand attachment: Predictors, moderators and consequences. *International Journal of Consumer Studies*.
- Shrimpton, D., McGann, D., & Riby, L. M. (2017). Daydream believer: Rumination, self-reflection and the temporal focus of mind wandering content. *Europe's journal of psychology*, 13(4), 794.
- Slepcevic-Zach, P., & Stock, M. (2018). ePortfolio as a tool for reflection and self-reflection. *Reflective Practice*, 19(3), 291-307.
- Sofka, W., Grimpe, C., & Kaiser, U. (2021). Understanding the unwritten rules of the game: Government work experience and salary premiums in foreign MNC subsidiaries. *Journal of International Business Studies*, 1-23.
- Song, J. D., & Ahn, Y. H. (2019). Cognitive Bias in Emissions Trading. *Sustainability*, 11(5), 1365.
- Talwar, S., Talwar, M., Tarjanne, V., & Dhir, A. (2021). Why retail investors traded equity during the pandemic? An application of artificial neural networks to examine behavioral biases. *Psychology & Marketing*, 38(11), 2142-2163.
- investment decision making? A systematic review. *Qualitative Research in Financial Markets*.
- Zeng, H., Dong, B., Zhou, Q., & Jin, Y. (2021). The capital market reaction to central environmental protection inspection: evidence from China. *Journal of Cleaner Production*, 279, 123486.
- Назаров, А. С. (2021). The psychology of decision-making strategies. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (1-7), 79-82